

Härnösands
kommun

Till ställföreträdare för ensamkommande barn

Överförmyndarenheten

Innehåll

Att vara god man för ensamkommande barn.....	3
Personliga angelägenheter	3
Ekonomiska angelägenheter	4
Dina första uppgifter	6
Om barnet får uppehållstillstånd.....	7
Vad ingår inte i gode mannens uppdrag.....	8
Att tänka på.....	9
Särskild förordnad vårdnadshavare (sfv).....	10
Redovisning av barnets ekonomi	10
Redogörelse för uppdraget.....	11
Arvodesregler.....	11
Entledigande	11
När upphör godmanskapet.....	11
Behörig överförmyndare.....	12
Godmansföreningen riksförbundet frivilliga samhällsarbetare (rfs).....	12

Att vara god man för ensamkommande barn

Ett ensamkommande utländskt eller statslöst barn som kommer till Sverige har enligt gällande bestämmelser rätt att få en god man, 2 § lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn.

Gode mannen ska företräda barnet, juridiskt sett, i vårdnadshavares och förmyndares ställe. Det bör understrykas att gode mannen inte är en förälder och att den dagliga omvårdnaden och tillsynen ligger utanför gode mannens uppdrag. Det är viktigt att gode mannen har klart för sig att denne inte ska agera som en mamma eller pappa utan enbart som den tillfällige juridiska ställföreträdare som hon eller han faktiskt är.

Gode mannen måste här visa sin professionella sida genom att företräda barnet på ett korrekt, lagenligt och opartiskt sätt, dock med stor förståelse och respekt utan att låta det känslomässiga ta över.

Ansvar för att se till att allt kring barnet fungerar väl ligger dock på gode mannen. Man kan säga att gode mannen ska vara ”spindeln i nätet” och därmed se till barnets angelägenheter och att samordningen kring barnet fungerar. Regelbunden kontakt med barnet är därför nödvändig men också ett nära samarbete med exempelvis boendet, socialsekreteraren, skolpersonal med flera.

Personliga angelägenheter

Gode mannen ska i vårdnadshavares ställe ansvara för barnets personliga förhållanden.

För en god man kan det innebära att bland annat

- ansöka om uppehållstillstånd (om inte det offentliga biträdet redan ansökt om detta)
- närvara i samband med utredningar hos exempelvis Migrationsverket och socialsekreterare
- lämna samtycke till och närvara vid besök i samband med undersökning inför medicinsk åldersbedömning
- besluta var barnet ska bo (i samarbete med socialsekreterare)
- närvara vid första besöket hos läkare och/eller tandläkare (för övrigt är det boendepersonal/familjehemmet som ansvarar för detta)
- besluta om skolgång samt närvara vid ”utvecklingssamtal” (gärna tillsammans med någon från boendet)
- närvara vid ev förhör hos och hålla kontakt med polis och åklagare
- ansöka om kontaktperson enligt socialtjänstlagen och andra stödinsatser
- folkbokföra barnet så snart det har fått uppehållstillstånd.

Ekonomiska angelägenheter

Gode mannen ska i förmyndares ställe förvalta barnets tillgångar och företräder barnet i alla ekonomiska angelägenheter. Att vara i förmyndares ställe betyder i princip att den gode mannen bestämmer hur barnets pengar ska användas. Det bör observeras att det vare sig är familjehemmet eller boendet som bestämmer över eller ansvarar för barnets ekonomi.

Även om bidrag eller annan ersättning som avser barnet i praktiken förvaltas av familjehemmet är det gode mannen som ska se till att dessa medel kommer barnet tillgodo enligt gällande lagstiftning (12 kap 4 § föräldrabalken).

Gott samarbete mellan gode mannen och boendet samt gemensamt upprättade rutiner hur detta ska skötas kan därmed vara av största vikt.

Följande åtgärder kan bli aktuella:

- Ansöka om ekonomiskt bistånd (ta gärna kontakt med Migrationsverket och socialnämnden för info om vilka bidrag som finns att ansöka som exempelvis extra bidrag till vinterkläder när så behövs).
- Företräda barnet vid köp av varor och tjänster.
- Teckna hyreskontrakt.
- Med mera (se mer omfattande information i boken "Ensamkommande barns rätt").

När de ensamkommande barnen kommer till Sverige får de till en början dagersättning som ska användas till köp av bland annat kläder, skor, hygienartiklar, fritidsaktiviteter och andra förbrukningsvaror.

Eftersom det är reglerat vad dagersättningen ska användas till är det inte lämpligt att gode mannen överlämnar ersättningen till barnet som då skulle kunna använda pengarna till vad som helst.

Det är viktigt att gode mannen vet vad som gäller och att denne informerar barnet.

Beroende på barnets ålder och mognad ska naturligtvis barnet få mer att säga till om men det är gode mannen som ändå bestämmer hur dagersättningen ska användas.

I gode mannens roll ingår för övrigt att förbereda barnet för vuxenlivet och däri ingår bland annat att hantera pengar.

Observera att i de fall barnet är placerat i familjehem utbetalar socialnämnden en omkostnadsersättning till familjehemmet som ska täcka samma kostnader som dagersättningen enligt ovan.

I dessa fall har gode mannen inte rätt att ansöka om dagersättning utan att informera Migrationsverket om att barnet är familjehems placerat eftersom ersättning för de löpande kostnaderna för barnet inte får utbetalas från både stat och kommun.

Gode mannen ska också meddela Migrationsverket om barnet (under asyltiden) får inkomster eller tillgångar såsom lön, arv, stipendier eller andra ersättningar eftersom dagersättningen från Migrationsverket är behovsprövad. I annat fall kan gode mannen bli misstänkt för bidragsbrott enligt bidragsbrottslagen (2007:612).

Dina första uppgifter

När du har fått beslut från överförmyndaren att du har förordnats till god man ska du

- kontakta socialsekreteraren för dialog angående boende, skola o.s.v.
- kontakta Migrationsverket för bland annat ansökan om ekonomiskt stöd för barnets räkning i form av dagersättning och särskilt bidrag (vinterkläder/ glasögon/fritidsaktiviter) Ersättning betalas ut på ett ”bank-kort” som gode mannen ska ansvara över
- kontakta barnets offentliga biträde, vilken är utsett av Migrationsverket till att företräda barnet i asylprocessen
- se till att barnet så snart som möjligt får genomgå en hälsoundersökning om det inte redan är gjort i ankomstkommunen. Barnet bör även genomgå en tandvårdsundersökning. Om barnet behöver glasögon gör skolsköterska en första kontroll. Finns behov bokar gode mannen tid för synundersökning
- ge ditt skriftliga samtycke till en eventuell medicinsk åldersbedömning. I praktiken kommer gode mannen och barnet att gemensamt behöva ta ett beslut i frågan om samtycke till detta.
Observera att gode mannens närvaro krävs vid dessa besök. Du som god man kan inte genom fullmakt överlåta din närvaro till annan i denna sak.
Läs mer på Rättsmedicinalverkets hemsida www.rmv.se
- inom två månader från att du förordnats till god man ska du lämna in en förteckning över barnets tillgångar och skulder till överförmyndaren (en förteckning ska alltid lämnas in även om tillgångarna är 0 kronor).

Om barnet får uppehållstillstånd

När Migrationsverket har fattat ett beslut i asylärendet kallas gode mannen och barnet till ett möte. Muntligt beslut meddelas då av tjänsteman på Migrationsverket.

Se fakta om uppehållstillstånd på Migrationsverkets hemsida www.migrationsverket.se

Om/när barnet beviljas uppehållstillstånd ska gode mannen

- folkbokföra barnet hos Skatteverket så snart som möjligt
När barnet får fullständigt personnummer ska gode mannen beställa ett ID-kort/ID-handling
- öppna bankkonto i barnets namn så snart det är möjligt
- ansöka om studiebidrag och extra tillägg om barnet studerar på gymnasiet (om barnet som får uppehållstillstånd istället kan ha rätt till barnbidrag kan endast en särskild förordnad vårdnadshavare ansöka om just detta).
Dagersättning från Migrationsverket upphör när barnet får uppehållstillstånd
- ta ut pengar som finns kvar på bank-kortet inom en månad efter beslut om uppehållstillstånd. I annat fall återtar Migrationsverket pengarna
- återlämna bank-kortet och LMA-kortet till Migrationsverket.

Vid avslag på asylansökan har barnet tillsammans med gode mannen en tid på sig för att bestämma om man ska överklaga beslutet med stöd av det offentliga biträdet.

Oavsett vad som framkommer i Migrationsverkets beslut ska gode mannen meddela överförmyndaren.

Vad ingår inte i gode mannens uppdrag?

- Att sörja för den dagliga omvårdnaden och tillsynen.
- Att ha försörjningsplikt.
- Att låna ut pengar (jämfälls med skuldsättning enl föräldrabalken 14 kap 13 §).
- Att sammanblanda barnets pengar med de pengar/tillgångar som gode mannen annars förvaltar, d.v.s. dels gode mannens egna tillgångar men också tillgångar som tillhör någon annan som gode mannen bistår (föräldrabalken 12 kap 6 §).
- Att skjutsa eller följa med på fritidsaktiviteter eller annan typ av arrangemang.
- Att skjutsa eller följa med till ex vis läkarbesök utöver vad som tidigare nämnts.
- Att efterforska barnets vårdnadshavare (det är Migrationsverkets ansvar under asyltiden). Om barnet önskar att efterforska sina anhöriga kan den gode mannen se till att barnet får kontakt med Röda Korset som sin tur kan bistå med efterforskning. Gode mannens uppgift kan då exempelvis bli att under teckna vissa handlingar/ansökningar.
- Att skicka pengar till anhöriga (det finns bestämmelser om vad ersättningar till barnet ska användas till. Gode mannen får därmed inte medverka till att det ekonomiska systemet missbrukas).
- Att företräda barnets anhöriga vid eventuell återförening.

Om man som god man ibland väljer att göra mer för barnet än vad som ingår i uppdraget kan man inte räkna med att få betalt för detta. Det är dock av stor vikt att gode mannen inte regelbundet gör vad som inte ingår i uppdraget eftersom det kan utnyttjas av andra aktörer som då kan kräva mer av en del gode män. Den utvecklingen är för övrigt minst gynnsam för barnen som också jämför med varandra, vilket kan skapa onödig besvikelse och irritation.

Att tänka på

- Använda kvittensblock vid tilldelning av kontanter.
- **Inte** låna ut pengar till barnet då detta inte är förenligt med gällande lagstiftning.
- Meddela ÖF när beslut om ålder har fattats (efter medicinsk åldersbedömning).
- Meddela ÖF om eventuell familjeåterförening.
- Meddela ÖF om barnet avviker alltför långt flyttar till annan kommun.
- Meddela ÖF När barnet har fått uppehållstillstånd eller avslag på asylansökan.
- Meddela Migrationsverket när barnet får någon inkomst eller tillgångar (under asyltiden).
- Barnet har rätt att gå i skolan. Barnet har dock ingen skolplikt under asyltiden men gode mannen bör berätta för barnet vikten av att delta i skolundervisningen.
- Viktigt att ha kontroll över barnets skolgång. Vid ogiltig frånvaro kan CSN besluta om återkrav av utbetalt studiebidrag och extra tillägg. Du som ställs företrädare kan då, i egenskap av barnets förmyndare, bli betalningsskyldig för återkravet enligt studiestödslagen.
- Du som god man kan i vissa situationer lämna fullmakt där någon behöver träda in i ditt ställe. Gäller endast vid enstaka åtgärd/specifikt tillfälle.
- Spara diverse beslut, verifierat och kontoutdrag inför överförmyndarens granskning av din redovisning av barnets ekonomi.
- Spara av myndlingens pengar inför dennes 18-årsdag.
- De olika typer av ersättningar som barnet har rätt till får inte skickas iväg till anhöriga. Då det finns bestämmelser till vad dessa ersättningar ska användas till får inte gode mannen medverka till att det ekonomiska systemet missbrukas.

Särskild förordnad vårdnadshavare (SFV)

När barnet får uppehållstillstånd ska socialnämnden anmäla behov av särskild förordnad vårdnadshavare (SFV). I avvaktan på att domstol fattar beslut i ärendet kvarstår gode mannen i sitt uppdrag.

Som **förordnad vårdnadshavare** har du ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov av och rätt till omvårdnad, trygghet och god fostran blir tillgodosett. Socialnämnden ansvarar för att göra personliga besök i det hem barnet är placerat i samt följa upp uppdraget som förordnad vårdnadshavare.

Har du frågor angående ditt uppdrag som förordnad vårdnadshavare så ska du vända dig till den underåriges socialsekreterare på socialförvaltningen.

Om inget annat sägs i domstolens beslut är den som förordnats till SFV också förordnad förmyndare.

Som **förordnad förmyndare** har du ansvar för den underåriges ekonomiska angelägenheter. Tillsyn över förmyndare åligger överförmyndaren.

Redovisning av barnets ekonomi

Som god man/SFV är du enligt lag skyldig att redovisa myndlingens ekonomi genom att lämna in förteckning, årsräkning och sluträkning.

Då de allra flesta av de ensamkommande barnen inte har några tillgångar att tala om utan endast får de bidrag och ersättningar som enligt lag lämnas kan gode mannen/SFV ansöka om att få bli befriad från att lämna årsräkning och i vissa fall sluträkning under asyltiden. Detta kräver ett formellt beslut av överförmyndaren, enligt 14 kap. 19 § FB.

Även om gode mannen/SFV befrias från redovisning är denne skyldig att fortlöpande föra räkenskaper över sin förvaltning och även göra anteckningar om sina åtgärder. Gode mannen/SFV bör trots detta alltid föra kassabok för att kunna redovisa sin förvaltning.

Gode mannen/SFV ska också spara verifikationer och kvitton för att kunna visa vilka åtgärder han/hon vidtagit (kvitton på vad barnet handlar för sina fickpengar behöver dock inte redovisas till överförmyndaren).

Överförmyndaren har rätt att när som helst begära in upplysningar som ingår i tillsynen 12 kap. 5 §, 9 § föräldrabalken.

Redogörelse för uppdraget Entledigande

Som ett led i överförmyndarens tillsynsverksamhet begär vi årligen in en redogörelse från SFV. Som god man lämnar du redogörelse kvartalsvis.

I redogörelsen ska bland annat anges vilka åtgärder som uppdraget har inneburit under den period som redogörelsen avser.

Arvodesregler

Enligt föräldrabalkens bestämmelser har en god man och förordnad förmyndare rätt till skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som krävts för att fullgöra uppdraget.

När upphör godmanskapet?

Ett godmanskap ska upphöra

- om någon av barnets föräldrar eller någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe anländer till Sverige och är i stånd att utöva förmynderskapet och vårdnaden
- om barnet varaktigt lämnar Sverige
- om en särskilt förordnad vårdnadshavare enligt föräldrabalken utses för barnet
- om det är uppenbart att god man av någon annan anledning inte längre behövs
- när barnet blir myndigt.

Behörig överförmyndare

Överförmyndaren i den kommun i vilken barnet befinner sig under asyltiden är behörig tillsynsmyndighet. Om/när barnet får uppehållstillstånd så är det överförmyndaren i den kommun där barnet blivit folkbokförd som är behörig tillsynsmyndighet.

Länsstyrelsen har tillsyn över överförmyndarens verksamhet.

Godmansföreningen Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare (RFS)

Som god man eller särskilt förordnad vårdnadshavare kan man bli medlem i RFS för stöd, kunskap och försäkring. Läs mer på: www.rfs.se

Överförmyndarenheten

871 80 Härnösand

Norra Kyrkogatan 3

Telefon: 0611-34 80 00 vx

Fax: 0611-34 82 43

E-post: overformyndarenheten@harnosand.se